

UZASADNIENIE

Decyzją z 5 kwietnia 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. ustalił L. M. (1) wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 103 174,94 zł. Do obliczenia wartości kapitału początkowego organ rentowy przyjął 24 lata, 3 miesiące i 13 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 roku wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wyniósł 76,07%, zaś średnie dalsze trwanie życia ustalono na 209 miesięcy. Do ustalenia wartości kapitału początkowego nie uwzględniono okresów od 2 maja 1970 roku do 31 grudnia 1972 roku, wskazując, że w tym czasie L. M. nie został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego oraz okresów od 1 stycznia 1996 roku do 29 lutego 1996 roku, od 1 stycznia 1997 roku do 31 stycznia 1997 roku, a także od 1 lutego 1998 roku do 28 lutego 1998 roku, gdyż w okresach tych ubezpieczony przebywał na urloпах bezpłatnych.

L. M. (1) odwołał się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez uwzględnienie przy ustalaniu kapitału początkowego jako okresu składkowego okresu nauki rzemiosła. W uzasadnieniu wskazał, że w okresie od 2 maja 1970 roku do 2 maja 1973 roku obywał naukę rzemiosła w zakładzie (...), posiadającego uprawnienia do szkolenia uczniów na podstawie dyplomu mistrza nr (...). Podkreślił, iż nauka rzemiosła odbywała się w okresie obowiązywania ustawy z 2 lipca 1958 roku, której przepis art. 10 stanowił, że okres nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy oraz wstępnego stażu pracy są okresami zatrudnienia.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o oddalenie odwołania. W szczegółowym uzasadnieniu pełnomocnik organu wyjaśniła, że ubezpieczony w spornym okresie nauki rzemiosła nie mógł podlegać obowiązkowi ubezpieczenia w ramach pracowniczego systemu ubezpieczenia społecznego, bowiem był synem (zstępnym) rzemieślnika, u którego wykonywał prace. Jednocześnie organ rentowy wskazał, iż L. M. powinien być traktowany jako osoba współpracująca z rzemieślnikiem w rozumieniu art. 2 ust 2 i 3 ustawy z dnia 29 marca 1965 roku o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników, w związku z czym w spornym okresie winien podlegać obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu. Ponieważ jednak w okresie tym nie zostały za niego odprowadzone składki na ubezpieczenie społeczne, okresu tego nie można było uwzględnić przy ustalaniu kapitału początkowego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

L. M. (1) urodził się (...).

Niesporne.

Ojciec ubezpieczonego, Z. M. (1), legitymujący się dyplomem mistrzowskim, prowadził samodzielnie w S. zakład rzemieślniczy w zakresie kamieniarstwa.

L. M. (1) w dniu 2 maja 1970 roku zawarł z ojcem umowę o naukę rzemiosła w Zakładzie (...), w oparciu o którą został przyjęty na naukę rzemiosła w zakresie kamieniarstwa nagrobego, na okres od 2 maja 1970 roku do 2 maja 1973 roku. Umowa została zarejestrowana w Cechu (...) w S. w dniu 1 czerwca 1970 roku.

W dniu 21 czerwca 1978 roku L. M. (1) złożył egzamin czeladniczy w rzemiośle kamieniarstwa przed komisją egzaminacyjną Izby Rzemieślniczej w S..

Dowody:

- umowa o naukę rzemiosła z 2.05.1970 r. - k. 5 akt ZUS;

- świadectwo czeladnicze - k. 5 akt sprawy.

W latach 1970-1973 L. M. (1) mieszkał z rodzicami przy ul. (...) w S..

Niesporne.

Z. M. (1) w czasie prowadzenia przez siebie działalności rzemieślniczej zgłaszał zarówno siebie, jak i zatrudnianych pracowników do ubezpieczeń społecznych, odprowadzając do ZUS należne w związku z tym składki.

Swojego syna, L. M. (1), zgłosił do ubezpieczeń społecznych w związku z pracą w swoim zakładzie dopiero od 1 stycznia 1973 r., jako osobę współpracującą. Zgłoszenie to obowiązywało do 23 października 1973 r., kiedy to L. M. rozpoczął odbywanie zasadniczej służby wojskowej.

W okresie od 2 maja 1970 roku do 31 grudnia 1972 roku Z. M. (1) zgłaszał do ubezpieczeń społecznych w związku z pracą w swoim zakładzie wyłącznie L. W.. Dodatkowo od 1 maja 1972 roku zgłosił do ubezpieczeń społecznych jako ucznia W. N..

Dowody:

- potwierdzenie ubezpieczenia - k. 13-14 akt ZUS;
- dokumenty w archiwalnych teczkach ZUS dot. płatnika składek Z. M..

W dniu 1 grudnia 2017 roku L. M. (1) złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w S. wniosek w sprawie kapitału początkowego. Wniosek ten został rozpoznany poprzez wydanie zaskarżonej w niniejszym procesie decyzji.

Niesporne, a nadto dowód: wniosek - k. 1-2 akt ZUS.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się niezasadne.

W będącej przedmiotem osądu sprawie spór sprowadzał się do doliczenia skarżącemu przy ustalaniu kapitału początkowego do okresów składkowych okresu nauki rzemiosła od 2 maja 1970 roku do 31 grudnia 1972 roku. L. M. (1) na dowód odbywania w tym czasie nauki związanej z wykonywaniem pracy, przedłożył umowę o naukę zawodu, potwierdzającą zatrudnienie go w zakładzie rzemieślniczym swojego ojca, Z. M. (1) w charakterze ucznia. Organ rentowy zaskarżoną decyzją odmówił jednak ubezpieczonemu wzięcia pod uwagę przy obliczaniu kapitału początkowego tego okresu, a to z uwagi na brak zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego.

Zgodnie z treścią przepisu art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.), dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Zasady ustalania kapitału początkowego określa art. 174 ustawy, który w ustępach 1-3 stanowi:

1. kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12 (ust. 1),
2. **przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy okresy składkowe, o których mowa w art. 6, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5 oraz okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 (ust. 2),**
3. podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 roku (ust. 3).

Stosownie do treści art. 6 ustęp 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 roku **okresy, za które została opłacona składka na**

ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, w tym m.in. okresy:

- zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia na obszarze Państwa Polskiego - w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, jeżeli w tych okresach pracownik pobierał wynagrodzenie lub zasiłki z ubezpieczenia społecznego: chorobowy, macierzyński lub opiekuńczy albo rentę chorobową (pkt 1a);

- zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r. (pkt 3).

Oceny czy dany okres, w tym w szczególności, jak w niniejszej sprawie, okres odbywania nauki rzemiosła, może zostać wliczony do przebytych okresów składkowych, dokonać należy każdorazowo przy zastosowaniu przepisów obowiązujących ówczasie. Odnosząc się więc do realiów niniejszej sprawy, w której przedmiotem sporu był okres przypadający na lata 1970-1972, należy wskazać, że zgodnie z treścią obowiązującej wtedy ustawy z 28 marca 1933 roku o ubezpieczeniu społecznym (Dz.U. z 1933 r., nr 51 poz. 396 ze zm.), regulującej tzw. pracowniczy system ubezpieczenia społecznego, obowiązkowi ubezpieczenia (na zasadach określonych tą ustawą) podlegały z zastrzeżeniem art. 4, 5, 6, 6-a, 6-b i 6-c wszystkie osoby bez różnicy płci i wieku, pozostające w stosunku pracy najemnej lub w stosunku służbowym (art. 2 ust. 1). Z kolei w art. 2 ust. 2 tej ustawy wskazano, że obowiązkowi ubezpieczenia **z zastrzeżeniem art. 4, 5, 6, 6-a, 6-b i 6-c** podlegali również między innymi uczniowie, terminatorzy, wolontariusze i praktykanci oraz zatrudnieni przez pracodawcę jego krewni i powinowaci z wyjątkiem małżonka. Stosownie jednak do normy art. 5 ust. 1 tejże ustawy obowiązkowi ubezpieczenia określonej tą ustawą nie podlegało kilka kategorii osób, w tym między innymi **zatrudnieni w rzemiośle zstępni, rodzeństwo i wstępni pracodawcy, jeżeli pozostawali z nim we wspólnym gospodarstwie domowym**.

Jak z powyższego wynika, treść przywołanego wyżej art. 5 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym wyłączała spod szerokiego zakresu objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym w szczególności zatrudnione w rzemiośle dzieci pracodawcy (jego zstępnych), pozostające z nim we wspólnym gospodarstwie domowym. Innymi słowy: jeżeli ubezpieczony pozostawał we wspólnym gospodarstwie domowym z ojcem - rzemieślnikiem, to nie podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu, choćby był u niego w tym czasie zatrudniony.

Jak słusznie zauważył organ rentowy, ubezpieczony niewątpliwie spełniał te kryteria. Był bowiem synem (zstępnym) rzemieślnika, u którego wykonywał pracę, a nadto pozostawał z tym rzemieślnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym – mieszkał wówczas z ojcem w S., przy ul. (...). W świetle powyższego nie mogło budzić wątpliwości, że nie mógł w tym czasie podlegać obowiązkowi ubezpieczenia w ramach pracowniczego systemu ubezpieczenia społecznego.

Nie można było nie dostrzec (co także podkreślono w odpowiedzi na odwołanie), że zasadnicza zmiana sytuacji prawnej osób współpracujących z rzemieślnikami nastąpiła z dniem 1 lipca 1965 roku, kiedy to w życie weszła ustawa z 29 marca 1965 roku o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników (Dz.U. z 1965 r., nr 13, poz. 90). W treści jej art. 1 wskazano, że obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym rzemieślników objęci są rzemieślnicy oraz osoby współpracujące z rzemieślnikami. W art. 2 ust. 1 określono z kolei, że rzemieślnikiem w rozumieniu ustawy jest osoba, która wykonuje samoistnie rzemiosło na podstawie wymaganego uprawnienia przemysłowego (zezwolenia, karty rzemieślniczej). Za osoby współpracujące z rzemieślnikiem uważało się natomiast jego małżonka oraz najbliższych krewnych i powinowatych, stale pracujących w zakładzie tego rzemieślnika, w wymiarze co najmniej połowy czasu pracy, jaki obowiązuje pracowników gospodarki uspołecznionej (ust. 2). Najbliższymi krewnymi lub powinowatymi w rozumieniu ust. 2 są zaś osoby w wieku powyżej 16 lat, wymienione w art. 5 ust. 3 dekretu z dnia 25 czerwca 1954 roku o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 97) (ust. 3).

W świetle powyższych przepisów L. M. (1) z tytułu zatrudnienia u ojca rzemieślnika podlegał więc obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako osoba współpracująca z Z. M. (1).

W realiach przedmiotowej sprawy istotnym jest jednak to, iż ustawa z 29 marca 1965 roku o ubezpieczeniu społecznym rzemieślników uzależniła objęcie ubezpieczeniem osób współpracujących z rzemieślnikiem od opłacenia składki. Zgodnie bowiem z treścią art. 7 tejże ustawy, za okres ubezpieczenia uważa się miesiące kalendarzowe, w których rzemieślnik lub osoba współpracująca z rzemieślnikiem objęci byli obowiązkiem ubezpieczenia, **jeżeli za te miesiące zostały opłacone składki na ubezpieczenie.**

Zgromadzony w niniejszym postępowaniu materiał dowodowy nie daje żadnych podstaw, aby przyjąć, że ojciec ubezpieczonego w okresie od 2 maja 1970 roku do 31 grudnia 1972 roku odprowadzał za niego składki na ubezpieczenie społeczne. Podkreślić należy, że przedłożona przez ubezpieczonego umowa i naukę rzemiosła potwierdza jedynie fakt odbycia w spornym okresie nauki zawodu u ojca, czego sąd nie neguje. Natomiast z całą pewnością dokument ten nie daje żadnych podstaw do ustalenia, że Z. M. (1) odprowadzał w tym czasie za swojego syna składkę na ubezpieczenie społeczne. Co więcej, z przedłożonej przez organ rentowy oryginalnej teczki płatnika składek Z. M. (1), w oparciu o którą ZUS dokonał ustaleń co do przebiegu ubezpieczenia L. M., wynika wprost, że w okresie od 2 maja 1970 roku do 31 grudnia 1972 roku ubezpieczony nie był zgłoszony do ubezpieczenia społecznego. Z dokumentów znajdujących się w teczce płatnika wynika bowiem, że do 1973 roku jedynymi osobami, za które Z. M. odprowadzał składki na ubezpieczenie społeczne byli L. W. i W. N.. L. M. (1) natomiast został zgłoszony do ubezpieczeń jako osoba współpracująca, jednak dopiero z dniem 1 stycznia 1973 roku.

W tym stanie rzeczy, prawidłowo organ rentowy uznał, iż brak jest podstaw do doliczenia ubezpieczonemu do przebytych okresów składkowych okresu odbywania nauki rzemiosła od 2 maja 1970 roku do 31 grudnia 1972 roku. Podkreślić przy tym należy, że przyczyny niedoprowadzenia składki za osobę współpracującą są, w świetle powołanych na wstępie przepisów ustawy, bez znaczenia dla ustalenia stażu ubezpieczeniowego takiej osoby niezbędnego do przyznania świadczenia. Ubezpieczony nie może zatem uzasadniać swojego żądania tym, że nie z jego winy rzemieślnik nie dopełnił ciężącego na nim obowiązku opłacenia składek za osobę współpracującą. Wprawdzie ustalenie to może wydawać się krzywdzące dla odwołującego się w niniejszej sprawie, wskazać jednak należy, że przepisy prawa z zakresu ubezpieczeń społecznych są przepisami bezwzględnie obowiązującymi, a zatem przy ich stosowaniu ani organ rentowy, ani sąd nie mogą mieć na uwadze zasad współzycia społecznego; przepisy te muszą być bezwzględnie przestrzegane w stosunku do wszystkich nawet, jeśli jawią się one osobie zainteresowanej jako subiektywnie niesprawiedliwe.

Mając na uwadze powyższe, sąd, działając na podstawie przepisu art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie.